

Kültürel Mahremiyet, Ulusal Sağlık Sistemi ve Birleşik Krallık'ın Küresel Salgın ile Sınanması - Emel Akçalı

[Yazının İngilizcesine ulaşmak için tıklayınız.](#)

Antropolog Herzfeld'e (2005: 3) göre, kültürel mahremiyet, "dıştan utanç kaynağı olarak kabul edilen, ancak içeridekilere ortak bir sosyalleşme güvencesi sağlayan kültürel kimlik ayrıntılarıdır." Bu kısa yazıda, Avrupa'daki en yüksek günlük Covid-19 ölümlerinden birini yaşayan ve sağlık sektöründe önemli eksiklikleri ortaya çıkan Birleşik Krallık'taki küresel Covid-19 salgını ile ilintili Britanya kültürel mahremiyetini analiz etmeye çalışacağım.

Jelena Subotic ve Ayşe Zarakol (2013: 916), ülkeler diğer uluslararası aktörler tarafından eleştirildiğinde devlet kimliklerini tehdit altında algıladıklarını, çünkü modern devletlerin meşruiyetlerinin bir kısmının uluslararası alanda tanınma ve saygınlık kazanma becerilerinden aldıklarını öne sürerler. Bu durum, uluslararası eleştirinin bir şekilde ulusal kimliğin yeniden hayal edilmesiyle bertaraf edilmesini gerektirir. Devletler ise, eleştiriye reddederek ve eleştirilen davranışı muhafaza ederek hayata geçirmeye çalışırlar, “çünkü eleştirinin kaynağı, genelde devlet kimliğinin iç cephesi olan ‘ulusu’ bir arada tutan davranışlardır -ki bu da Herzfeld’in kültürel mahremiyet kavramına tekabül eder” (Subotic ve Zarakol, 2013: 916).

2016’daki referandum sonucu ortaya çıkan Brexit ve AB’den ayrılma taleplerinden bu yana, Birleşik Krallık, küresel çapta liberaller tarafından sert bir eleştiriye maruz kalmıştır. Çünkü Brexit yanlıları için AB’den ayrılma, bir zamanlar ‘tarihin en büyük imparatorluğu’ için aynı zamanda bağımsızlık günü anlamına [gelmekteydi](#). Muhafazakâr Hükümetin önderliğindeki Birleşik Krallık, tam ‘AB’den çıkış yolunu sağlayıp, Brexit krizinden kurtuldu’ derken, bu sefer de COVID-19’e yakalandı ve bu, Birleşik Krallık için gerçekten çok zor bir dönem oldu. Zira, küresel bir salgın bilindiği üzere sadece uluslararası değil, aynı zamanda bölgesel işbirliği de gerektirir, çünkü ulus devletler tek başlarına bu tür krizlerle mücadele etmek için yeterli donanıma sahip değildir. Bu bağlamda, Covid-19 salgını, aslında hem ulusal hükümetlerin krizlerle başa çıkmada hazırlıksızlıklarını hem de küresel yönetişimin zayıflığını gözler önüne serdi.

Covid-19 salgınının sonuçlarıyla ilgili korkunç hikayeler Birleşik Krallık’a ilk önce İtalya, daha sonra çok kısa bir sürede İspanya ve Fransa’dan ulaşmış olmasına rağmen, Birleşik Krallık hükümeti vatandaşlarını korumak için zamanında sosyal mesafe tedbirlerini uygulamak, ek tıbbi malzeme ve yoğun bakım üniteleri almak, Dünya Sağlık Örgütü’nün tavsiyesi doğrultusunda test sayısını artırmak yerine, öncelikle yeterince insanın hastalanmasını ve hastalığa karşı bağışıklık kazanmasını öngören ‘sürü bağışıklığı’ yaklaşımını teşvik etti. Hatta salgına karşı küçümseyici bir tavır sergilediğini bile söyleyebiliriz. Fakat, İmparatorluk Koleji uzmanları tarafından yayınlanan bir [raporun](#), eğer hükümet sert önlemler almazsa, yarım milyondan fazla Britanya vatandaşının Covid-19’dan hayatını kaybedeceğini öngörmesi üzerine, hükümetin de tavrı değişti. Ardından, ülke

genelinde polis gücü ile desteklenen karantina ilan edildi ve başbakan da dahil olmak üzere birçok üst düzey yönetici, halkı Britanya Ulusal Sağlık Sistemini ([National Health Service](#)- NHS) kurtarmak için evde kalmaya teşvik etti. Bu söylemsel formülasyonun gerçekten çarpıcı ve bir o kadar da ilginç olduğunu görüyoruz, zira diğer ülkelerde karantinanın gerekliliği genellikle “insanların hayatını kurtarmak, halkın en savunmasız kesimlerini koruma altına almak ve sağlık hizmetleri üzerindeki baskıyı azaltmak için” formüle edilirken, Birleşik Krallık'ta vurgu sadece NHS'yi kurtarmaya yönelik yapıyordu.

NHS: Britanya'nın ulusal gururu

NHS, tıpkı dünyadaki diğer birçok ülkede olduğu gibi ulusal vergiler yoluyla finanse edilmekte ve Britanya'daki tüm yasal yaşayanlar/vatandaşlar için ücretsiz veya sübvansiyonlu sağlık hizmeti sunmaktadır. Fakat, NHS, Birleşik Krallık'ta aynı zamanda ulusal gururun en önemli bileşenlerinden birisini de oluşturmaktadır. Çocuklar okulda NHS'yi Britanya'nın en büyük başarılarından biri olarak öğrenirler. Hatta NHS, Birleşik Krallık'ta düzenlenen 2012 Yaz Olimpiyatları'nın açılış töreninde de ulusal gururun sembollerinden biri olarak temsil edilmişti. BBC'ye [göre](#), insanların Britanyalı olmaktan gurur duymalarının en önemli unsurları arasında NHS düzenli olarak yer almaktadır. Britanyalı muhafazakâr politikacı Nigel Lawson da NHS'i “bir ulusal dine en yakın olan şeyimiz” olarak tanımlamıştır (a.g.e).

Fakat, aynı zamanda, Birleşik Krallık'ta hasta başına diğer Avrupa ülkelerinden daha az yatak, doktor ve hemşire düştüğünden, acil durumlar için bile tedavi bekleme süreleri rahatsız edici derecede uzun sürmekte ve bazı sağlık hizmetleri de zaten [özelleştirilmiş](#) olduğundan herkes için erişilebilir değildir. Birçok Britanyalı, daha iyi bir sağlık hizmeti alabilmek için zaten ya özel sektörü kullanmakta ya da diğer AB ve AB dışı ülkelere gitmektedir. 2018 [Nuffieldtrust Raporu](#)'nun temel bulguları, Birleşik Krallık'ta “başarılı bir tıbbi bakım uygulandığında benzer ülkelerde hayatını kaybeden insan ortalamasından daha kötü bir performans sergilediğini” belirtmektedir. Raporda ayrıca, Birleşik Krallık'ın nüfusuna göre benzer ülkelerle kıyaslandığında, çok daha az doktor ve hemşireye sahip olduğu ve daha az CT tarayıcı ile MRI makinesine sahip olduğu

da ifade edilmektedir. Bunun nedeni ise Birleşik Krallık'ın sağlık hizmetlerine bütçesinin Fransa, Almanya ve İsveç gibi AB ülkelerinden daha düşük bir oranını ayırmakta olmasıdır.

Bu nedenle Covid-19 salgını Birleşik Krallık kamu sağlık sisteminin mevcut zayıflığını net bir şekilde ortaya çıkardı: eldivenler, maskeler, oksijen cihazları ve ceset torbaları gibi temel tıbbi ekipmanlardan bile yoksun olduğu için, NHS bir salgınla mücadele etmeye hazır değildi ve hazırlanmamıştı. O kadar ki, bu kriz süresince, pek çok aile sağlık merkezi, çeşitli azınlık topluluklarından gelen bağışlar sayesinde, Covid 19 salgını ile mücadele edebilecek tıbbi ekipmana kavuşabildiler.

Kamu harcamalarında yıllardır yapılan kesintiler ve başka belirgin kırılma noktaları eleştirel olarak düşünmek ve özür dilemek yerine, Britanya hükümeti ve hükümet yanlısı medya bu sorunları hasıraltı etmeyi tercih etti, hatta NHS üzerinden halkın milli duygularını harekete geçirmeye çalıştılar. Covid-19'a yakalanmasının ardından tedavi gördüğü St Thomas'ın hastanesinden ayrıldıktan sonra görüntülü bir mesaj yayınlayan Başbakan Boris Johnson, "bu ülkenin en büyük ulusal varlığı NHS'dir. Birlikte NHS'imizi koruyabilir ve yükünü azaltabilirsek yenilmeyiz ve geçmişte birçok zorluğun üstesinden geldiğimiz gibi bu zorluğun da üzerinden geliriz" şeklinde açıklamada bulundu. Kraliçe Elisabeth'in Boris Johnson'dan bir hafta önceki duygusal konuşması da benzer bir vatanseverlik tonu içeriyordu. Tüm bunlar, dünya çapında teknoloji üreten ve ihraç edebilen Birleşik Krallık gibi gelişmiş bir kapitalist ekonominin, temel tıbbi ekipman eksikliğinden dolayı vatandaşlarını koruyamadığını örtbas etmek için ön plana çıkartılan söylemsel bir stratejiye işaret etmektedir.

[Ramsey](#) tarafından belirtildiği gibi, bu salgın gerçeklik ile söylem arasında çarpıcı bir çelişkiyi ortaya çıkartmıştır:

"Bir yanda ülke yönetimindeki yetersizlik, hükümetin başarısızlığı, insani kayıplar, yeterli test yapılmaması, koruyucu ekipman eksikliği, sürü bağışıklığından sosyal izolasyona hızlı dönüş, milyonları desteklemeyen bir kurtarma stratejisi ve

uluslararası koordinasyonu sağlayamayan bir dış politika, öte yanda 'ulusal ruha', bayrağın etrafında toplanılmasına duygusal bir çağrı, 'birlik, beraberlik' talepleri ve bu şekilde tüm eleştirilerin ince bir şekilde örtbas edilmesi.”

Kriz zamanlarında kültürel mahremiyet

Birleşik Krallık medyasının bir kısmının, ülkedeki çok sayıda ölümü olması gerektiği gibi haber yapmayarak, hükümeti koruyucu bir tutum izlemesi de dikkat çekicidir. Zarakol ve Subotic'in (2013: 924) bize hatırlattığı üzere, “utançla birlikte gelen davranışlar görmezden gelme ailesine aittir: aktörler, kusurla yüzleşme ve açık şekilde tartışmada yetersizlik gösterirler”. Örneğin Birleşik Krallık hükümeti utançtan ziyade suçluluk duymuş olsaydı, durumu düzelterek tedbirler almaya yönelebilirdi. Fakat, Zarakol ve Subotic'in (2013: 924) Herzfeld'den aktararak iddia ettikleri üzere, suçluluk, düzeltici önlem veya en azından itiraf gerektirir. Eğer aktörler herhangi bir suçluluk duymazlar veya kimlikleri çerçevesinde kendilerini rahat hissederlerse, tavırlarında utanç gösterirler ve kendi davranışlarından ziyade seyirci algısını değiştirmeye çalışırlar.

Fransız filozof, antropolog ve sosyolog Bruno Latour geçtiğimiz günlerde, Covid-19 salgını ile ilgili bir radyo programında, içinde bulunduğumuz bu inanılmaz durumu değişim için kullanmazsak krizin doğuracağı fırsatını kaçıracığımızı [savunmuştur](#). Belki de bu 'olağanüstü durum' ulusal hükümetlere sonunda, Covid-19 kayıplarının ardındaki gerçek nedenleri aramasını öğretecek ve hükümetler, politikalarını kamu sağlığına yönelik yatırımlar yapmak yönünde şekillendireceklerdir. Bu tür dönüşümler gerçekten de Covid-19 sonrası dünyada, kültürel mahremiyet kavramına, yani modern devletin kalbindeki varoluşsal ikilemi çözmeye yönelik farklı bir anlayış getirmemize de ön ayak olabilir: bir yanda 'zamansız özü yüceltme' ihtiyacı, diğer yanda uluslararası ve etik normlara bağlı kalma gerekliliği. (Subotic ve Zarakol, 2013: 932).

Kaynakça

Herzfeld M. (2005). *Cultural Intimacy, Social Poetics in the Nation-State*. NewYork ve Londra: Routledge.

Subotic, J. ve A. Zarakol (2013). "Cultural intimacy in International Relations". *European Journal of International Relations*,19 (4), 915-938.

Teşekkür: Alexandra Kowalski'ye bu parçayı yazmam için ilham veren Bruno Latour radyo programını paylaştığı için teşekkür ediyorum.

Emel Akçalı is a Senior Lecturer in International Relations at Swansea University in the United Kingdom. Prior to coming to Swansea, she was a resident fellow at the IMERA - Institute of Advanced Study of Aix Marseille University in France and an assistant professor at the International Relations Department of Central European University in Budapest, Hungary. Her research interests span the state, society, conflict and politics in the Middle East and North Africa, social movements, neoliberal governmentality outside of the Western realm, critical realist philosophy and non-Western and alternative geopolitical discourses.

Bu yazıya atıf için: Emel Akçalı, "Kültürel Mahremiyet, Ulusal Sağlık Sistemi ve

Birleşik Krallık'ın Küresel Salgın ile Sınanması", *Panorama*, Çevrimiçi Yayın, 5 Mayıs

2020, <https://www.uikpanorama.com/blog/2020/05/05/kulturel-mahremiyet-ulusal-saglik-sistemi-ve-birlesik-krallikin-kuresel-salgin-ile-sinanmasi/>

Telif@UIK*Panorama*. Bu yazının tüm çevrimiçi ve basılı telif hakları *Panorama* dergisine aittir. Yazıda yer verilen görüşler yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, *Panorama* Yayın Kurulunu, dergi editörlerini ve diğer yazarları bağlamaz.